

2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1104-2012-%D0%BF#п94> – С.2.

4. Рабінович П. М. Феномен права в інтерпретації Страсбурзького суду (до 50-річчя Європейського суду з прав людини) / П. М. Рабінович // Вісник Академії правових наук України. – 2009. – № 2. – С. 2.
5. Шило О. Г. Теоретико-прикладні основи реалізації конституційного права людини і громадянина на судовий захист у досудовому провадженні в кримінальному процесі України: монографія / О. Г. Шило. – Х.: Право, 2011. – С.

СОЛДАТСЬКИЙ В. В.

Національний університет «Одеська юридична академія»,
асистент кафедри кримінального процесу

РЕГУЛЯТИВНО-ПРАВОВИЙ ВПЛИВ СТРОКІВ У СТАДІЇ СУДОВОГО ЗАСІДАННЯ

Встановлюючи, що правосуддя здійснюється виключно судами, український законодавець виходить із того, що правовий статус суду, його функції та суворо визначений порядок діяльності створюють такі переваги в забезпеченні правильного застосування правових норм і закріплення законності в країні, які не може мати жодна форма державної діяльності. Прикладом цього є кримінальний процес і його одна з основних стадій — провадження у суді першої інстанції. Необхідність точного та правильного дотримання строків кримінального процесуального законодавства при здійсненні судового розгляду спрямовано на дотримання встановлених законом процесуальних гарантій всіх учасників кримінального провадження. Це необхідно для забезпечення всебічного, повного й об'єктивного дослідження обставин в кримінальному провадженні, виявлення причин і умов, що сприяють вчиненню кримінальних правопорушень, постановлення законного, обгрунтованого та вмотивованого судового рішення. Іншими словами, чим більше суд і учасники судового розгляду звертатимуться до форми (тобто до встановленого законом порядку судового розгляду), тим менше можливість допустити судову помилку та більше гарантій для забезпечення виконання завдань кримінального судочинства, що закріплені в ст. 2 КПК України [1, с. 163].

Уч. 1 ст. 318 КПК України зазначається, що судовий розгляд має бути проведений і завершений протягом розумного строку. Слід зауважити, що строки у кримінальному процесі використовуються законодавцем як один із важелів впливу на суб'єктів кримінальних процесуальних правовідносин з метою виконання завдань судочинства та захисту прав

і законних інтересів особи. Особливої уваги заслуговує положення КПК про дотримання розумного строку, яке є надзвичайно важливим для належного здійснення правосуддя. Право на судовий розгляд протягом «розумного строку» належить до категорії основних прав і свобод людини. Цьому праву кореспондує обов'язок держави в особі її відповідних органів здійснити всі належні заходи для організації розслідування та проведення судового розгляду у кримінальному провадженні так, щоб, з одного боку, встановити об'єктивну істину, а з другого боку, зробити це без зволікань у якомога коротший строк [2, с. 122].

Слід відзначити, в науці кримінального процесу тривалий період часу проблемі забезпечення швидкості кримінального судочинства не було приділено належної уваги. Вченими вона розглядалась і як принцип кримінального процесу, і як принцип, що діє тільки на стадії досудового розслідування, і як один з проявів принципу публічності, і як часова властивість кримінального судочинства, і нарешті, як умова досудового слідства. В той же час, ч. 1 розд. IV Концепції вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, передбачає, що судочинство має ґрунтуватися на системі загальних принципів, до числа яких відноситься і принцип розумності строків провадження, що зобов'язує суд вирішувати справи без не виправданих зволікань та уникати поспішності, що завдає шкоди справедливому судочинству [3].

Останнім часом в юридичній науковій літературі постає питання щодо відмови від встановлення нормативних меж кримінально-процесуальної діяльності на стадії судового розгляду, тобто про скасування у кримінально-процесуальному законі норм, якими врегульовані будь-які процесуальні строки.

В той же час, вважаємо, що у кримінальному процесі подібне твердження є недоцільним, оскільки воно суперечить традиційним уявленням про те, що кримінально-процесуальна діяльність повинна здійснюватися протягом певного, чітко визначеного (формалізованого) строку. При цьому, така традиційність обумовлена переважно правовою культурою судових органів. Крім того, відсутність положення про нормативне регулювання строків кримінально-процесуальної діяльності на стадії судового розгляду справи, не буде сприяти правовій визначеності щодо періоду часу, необхідного для остаточного вирішення кримінально-правового конфлікту. У зв'язку із цим, підтримуємо думку про те, що відсутність у КПК строків розгляду справ у суді є правовою прогалиною. Цілком підтримуючи думку щодо необхідності закріплення чітких строків для судового розгляду у кримінальних справах, а не лише провадження судового слідства, вважаємо, що вищезазначені науковці пропонують надмірно тривалий проміжок часу для цього. Вважаємо, строк судового розгляду кримінальних справ, і це підтверджує практика, повинен бути значно меншими, ніж строк провадження досудового

слідства. Проте, як відмічає С. Фомін, зовсім неправильно було б тільки доповнити діючий закон статтею про строки судового розгляду. Необхідно вводити цілу групу норм, що регламентують порядок обчислення, продовження та зупинення плин timer цих строків, — групу норм, багато в чому схожу на ту, що існує в главі КПК про досудове слідство [4, с. 110].

Беручи до уваги строки розгляду справи в суді все ж таки можливо виокремити граничний строк за допомогою ст. 49 КК України, яка регламентує звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку із закінченням строків давності. Але, потрібно розуміти, що законодавець прописуючи дані строки передбачав можливість, і більше того, необхідність розгляду справи до настання таких строків. Не зважаючи на беззаперечну позитивність статей КПК України щодо регулювання тривалості кримінальних проваджень, варто внести деякі корективи. Так, на наш погляд, актуальним є необхідність доповнити Кримінальний кодекс України нормою про відповідальність за умисне затягування кримінального провадження органами досудового розслідування, а також суду та/або не дотримання розумних строків на стадії як досудового розслідування так і під час слухання справи в суді щодо підозрюваного, обвинуваченого чи потерпілого.

Список використаних джерел

1. Хабло О. Ю., Степанов О. С., Климчук М. П. Курс лекцій з кримінального процесу за новим Кримінальним процесуальним кодексом України (особлива частина) / О. Ю. Хабло, О. С. Степанов, М. П. Климчук та ін. — К., 2012. — 284 с.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар : у 2 т. / за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки, А. В. Портнова. — Х. : Право, 2012. — Т. 1 : 768 с. ; Т. 2 : 664 с.
3. Концепція вдосконалення судівництва для утвердження справедливого суду в Україні відповідно до європейських стандартів, схвалена Указом Президента України від 10.05.2006 р. № 361/2006 // Офіційний Вісник України. — 2006. — № 19. — Ст. 1376.
4. Фомін С. Б. Строки у кримінальному судочинстві: поняття, класифікація та функціональне призначення: Дис. канд. юрид. наук за спец.: 12.00.09. — кримінальний процес; та криміналістика; судова експертиза / Сергій Борисович Фомін — Харків, Національна юридична академія України імені Ярослава Мудрого. — 2002. — 217 с.